

Stockholmsresan : Bilder från ett möte om språk

Torsdagen 26.11 hade nätverket "Språkförsvaret" (se gärna www.sprakforsvaret.se) anordnat ett seminarium i ABF-husets "Katasalen," på Sveavägen 41 i Stockholm. Tiden 18-20 30 med tanke på att det var en vanlig arbetsdag. Den låga entréavgiften (50 kronor) kanske gjorde sitt till i att salen var fylld till bristningsgränsen, redan en kvart "före avspark", eller uppskattningsvis runt 175 personer.

Där fanns, vill jag lova, en namnkunnig panel på fem personer :

Ida Asplund, känd från bl a FRIS (Finlandssvenska Riksförbundet i Sverige) och Finlandsvensk Samling...har jobbat som diskrimineringsombudsman och arbetar som bäst som universitetsjurist i Umeå.

Anders Eriksson var med och grundade det politiska partiet "Ålands framtid"; från början tänkt som en tankesmedja men som ställde upp i valet till och kom in i Lagtinget 2003. Anders är en stark röst för åländsk självständighet.

Andrea Reuter var närvarande kanske mest som privatperson med livserfarenhet från såväl hemorten Helsingfors som från de senaste, i Sverige, genomlevda 10 åren. Det kan hört till saken att hennes far, Mikael eller kanske Finlands mest kände språkvårdare, likaså gladde med sin närvaro.

Björn Sundell journalist, författare och i ledningen för tankesmedjan Magma.

Reinhold Enqvist pensionerad kemingenjör med helfinska föräldrar, amatörhistoriker och författare.

Huvudrubriken för kvällen löd: "Försvinner svenskan i Finland ? Om finlandssvenskan och åländskan".

Där under radades därpå upp fyra kärnfulla frågor:

- Hur står det till med svenskan i Finland i dag?
- Riskerar den att försvinna?
- Vad görs och vad bör göras för att stärka svenskan ?
- Vilket ansvar har vi i Sverige?

Diskussionen inleddes med att var och av paneldeltagarna fick tio minuter på sig i en första runda för att introducera sig själva och eventuellt svara på de knepiga, fyra frågorna.

Den något anspände moderatorn hade sedan fullt sjå med att hålla den tajta tidsgränsen och fördelningen av den timme som vidtog blev inte helt rättvis men närapå. 19 15 serverades kaffe på stora, men tyvärr för få termoskannor. Den missen tog arrangörerna på sitt ansvar men ca hälften av de församlade språkentusiasterna fick gå till andra omgången med torr strupe.

19 30 fortsatte man genom att bjuda in oss i publiken till att kommentera, delge egna upplevelser och ställa nya frågor. Strax höjdes temperaturen i lokalen på ett lovligt sätt med både detaljrika och kloka påståenden/uppfattningar samt en och annan småprovokativ fråga.

Det blev till slut en både givande och minnesvärd tillställning som kom att uppskattas av, vill jag påstå, samtliga närvarande.

Det är nästan omöjligt med ett, visserligen mycket gott men, alltför kort minne att rekonstruera direkta citat från kvällen men Reinhold Enqvist menade att en dylik debatt inte skulle ha gått att arrangera i Finland. "Jo", replikerade Björn Sundell, om man samtidigt bjudit in finskspråkiga. Anders Erikssons speciellt starka engagemang för ett fritt Åland kommenterades även det av Sundell med att en förlust av Åland skulle vara en helt omöjlig nesa att bära för fastlandet.

Reinhold Enqvist, äldst i församlingen, var den som jämte Ida Asplund glödde mest under huden när han tog till orda. Han proklamerade bl a för en, de finskspråkiga skolböckernas ovillkorliga uppdatering av historiebeteckningen och en noggrann förnyelse av hur "svenskhädet" startat och drivits upp under tidens gång, allt ifrån nån gång på 1920-talet och framåt. Det var det årtionde han menade att den ordentliga "rabiationalismen" tog fart på allvar, fast med rötter redan under Snellman och dennes "en nation - ett språk". Han påpekade att sovjetfientligheten FÖRBJÖDS offentligt 1946 men så icke svensk-dito. Från 1920 och framåt slog finlandssvenskarna "världsrekord" i självmant förfinskande då många frivilligt bytte ut sina svenska efternamn till finska översättningar. "Sluta att huka er !" var Enqvists slutkläm.

Om undertecknad får utse en personlig favorit från torsdagsmötet i Stockholm så är det Ida Asplund. Hennes patos är svårt att bräcka. Hon visade prov på en sällsynt klarhet, en väl sublimerad ilska och total konsekvens i sitt försvar för finlandssvenskens självklara rätt till att, med lagtextens hjälp, få tala, göra sig förstådd och bli betjänad på modersmålet. Hon har drivit sin linje så kraftfullt att hon fått ta emot flera mordhot under årens lopp, vilken får en att mer associera till nazityskland än ett Norden 2009.

Både Björn Sundell och undertecknad var dock, det måste motvilligt erkännas, "ofina" nog att påminna Asplund om en bister verklighet där lagtexten alltför många gånger är för framåt i sin outtalade optimism i att kunna påverka en hel nations känslor till det svenska språket. Man kan helt enkelt inte alltid hänvisa till lagboken om man samtidigt söker en avspänd dialog...kanske, får man vist tillägga, på vilket språk det vara må.

Hon avrundade sina inlägg med att betona det som egentligen vi alla anade är pudelns kärna i debatten, nämligen att identitetsbyggandet kräver rätten att få vara sig själv med språket som den naturligaste bärande-delen.

Den representant för publiken som efterlämnade det tydligaste minnesspåret var tveklöst den svenske och lite äldre, distingerade herren (pensionerad lärare) som frankt deklarerade att skolböckerna i Sverige måste, på ett helt annat sätt än nu, förmedla fakta kring existensen av de sa ca 400 000 finlandssvenskarna och ålänningarna (summan mycket avrundad) bosatta i Sverige och Finland / på Åland.

Den som vill stödja Språkförsvarets arbete kan bli medlem. Det kostar 200 "spänn" om året, undantaget pensionärer och studeranden som kommer undan med 100 "riksdaler".

Ser fram emot nästa möte... detta var bara startskottet som någon dristade sig till att påminna oss om. Helsingfors på tur?

Vid den elektroniska pennan

Gunnar Hilén

svensk och finsk medborgare, bosatt i Esbo.